

تمایز تجربه مرگ در انسان‌ها

هر شخص مرگ معینی دارد و به نحو متمایزی مرگ را تجربه می‌کند. در قرآن کریم حداقل از دو نوع تجربه مرگ سخن گفته شده است که می‌توان آنها را مرگ شیرین و تلخ نام برد.

هر شخص مرگ معینی دارد و به نحو متمایزی مرگ را تجربه می‌کند. در قرآن کریم حداقل از دو نوع تجربه مرگ سخن گفته شده است که می‌توان آنها را مرگ شیرین و تلخ نام برد.

تمایز تجربه مرگ در انسان‌ها با مرگ تلخ یا شیرینحجت الاسلام علیرضا قبادی، جامعه شناس و کارشناس دین، به مناسبت ماه رمضان سلسله یادداشت‌هایی را با محور «دینداری در قرآن» نوشته که هر روز از رسانه ایکننا منتشر می‌شود. مشروح چهاردهمین یادداشت را در ادامه می‌خوانید.

مرگ عمومی‌ترین تجربه حیات است. همه کسانی که بر روی زمین هستند، مرگ را تجربه می‌کنند، اما هنوز هم خروج از نشئه دنیا از غریب‌ترین، راز آلودترین و ناشناخته‌ترین پدیده هاست. مرگ صورتی مادی، جسمانی و فیزیولوژیک و ساختی شهودی و معنوی دارد. همزمانی میان این دو صورت از مرگ سبب شده تا تصورات نادرستی با مرگ عجین شود و تمایز میان آنچه فناپذیر است و آنچه باقی است و به سوی خدا رجعت می‌کند به خوبی روشن نشود.

بحث ما در این گفتار روی شهود یا تجربه مرگ است، بدین معنا که نفس‌ها (جان‌ها) چگونه مرگ را مزه می‌کنند. هر چند صورت عالی این چشیدن به هنگام خروج از دنیا است، اما چنین به نظر می‌رسد، هر نفسی ممد حیات است و عمر چون جوی آب هر لحظه نو می‌شود، از این رو شهود مرگ امر تدریجی است. آیات متعددی در قرآن کریم درباره مرگ سخن گفته است که می‌توان در یک نگاه کلی نکات زیر را درباره تجربه مرگ ارائه کرد: برخلاف مرگ جسمانی که گویا می‌توان تعریف و معیار واحدی برای همه انسان‌ها ارائه کرد.

درباره تجربه و شهود مرگ نمی‌توان چنین ادعایی را برای همه به صورت یکسان صادر کرد. این تصور که مرگ‌های شهودی همه انسان‌ها مساوی است، از منظر قرآن کریم بی اعتبار است. در آیه ۲۱ سوره جاثیه آمده است: آیا آنان که مرتکب بدی شدند گمان کردند رتبه آنها را همانند کسانی که ایمان آورده و نیکوکار شدند قرار می‌دهیم تا زندگانی و مرگ‌شان یکسان باشند؟ چه بد داوری می‌کنند، از این رو هر شخص مرگ معینی دارد و به نحو متمایزی مرگ را تجربه می‌کند. به زبانی عام تر مرگ هر فرد، رنگ (مزه) خاص خودش را دارد. پیش دشمن (کافر)، دشمن و بر دوست، دوست.

در قرآن کریم حداقل از دو نوع تجربه مرگ سخن گفته شده است که به زبان ساده می‌توان آنها را مرگ شیرین و تلخ نام برد. تجربه تلخ مرگ در آیه ۵۰ سوره انفال چنین وصف شده است: «آنگاه که فرشتگان آنان را که کافر شدند، قبض روح می‌کنند بر صورت و پشتشان می‌زنند».

مرگ شیرین در آیه ۳۲ سوره نحل توصیف شده است. در آیه ۲۱ همین سوره به پاداش متقین اشاره کرده سپس در توصیف متقین فرموده است، (یکی از ویژگی متقین): آنان در حالی که پاکیزه اند، فرشتگان جانشان را می‌گیرند، به آنان می‌گویند: سلام بر شما، به بهشت وارد شوید به پاداش آنچه که همواره انجام می‌دادید.